

70 LAT TEMU ZGINĄŁ NACZELNY WÓDZ GEN. WŁADYSŁAW SIKORSKI

źródło: Domena publiczna

4 lipca 1943 r. w katastrofie samolotu nad Gibraltarem zginął gen. Władysław Sikorski, współautor zwycięstwa nad Armią Czerwoną w 1920 r., premier II RP. W czasie II wojny światowej Naczelnny Wódz Polskich Sił Zbrojnych i szef rządu RP na uchodźstwie. Okoliczności jego śmierci do dziś budzą kontrowersje.

Na początku lata 1943 roku gen. Władysław Sikorski udał się na inspekcję Armii Polskiej na Wschodzie. Samolot Liberator II AL523, którym generał wracał z inspekcji, spadł do morza 4 lipca 1943 roku o godz. 23.07, 16 sekund po starcie. W wypadku śmierć poniosła także córka generała, szef sztabu Naczelnego Wodza, Tadeusz Klimecki oraz siedem innych osób.

Przyczyn katastrofy (ocalał tylko czeski pilot) nie wyjaśniono w pełni do dziś. Według oficjalnej wersji, przedstawionej w raporcie brytyjskiej komisji badającej wypadek w 1943 r., przyczyną katastrofy było zablokowanie steru wysokości. Niektórzy uważają jednak, że był to zamach. Jako możliwych autorów wskazywano m.in. sowiecki wywiad, Anglików oraz polską opozycję wobec Sikorskiego.

W listopadzie 2008 r., w ramach śledztwa IPN ekshumowano szczątki gen. Sikorskiego z trumny w katedrze na Wawelu. Badania ustaliły, że generał zginął w wyniku obrażeń wielu narządów, typowych dla ofiar katastrof komunikacyjnych.

"Należał do ludzi cenionych poniżej swej rzeczywistej wartości (...). Jego decyzje chętnie przypisywano ambicji lub taktyce, a nie rozumnemu patriotyzmowi. Wyróżniał go i wynosił ponad innych przymiot, który zapewniał mu wysoką klasę, a który jest nieodzowny u męża stanu, poczucie rzeczywistości. Rzecz na pozór zwykła, a jakże w istocie rzadka, zwłaszcza w naszym społeczeństwie" - tak przedstawiał gen. Władysława Sikorskiego jego bliski współpracownik Edward Raczyński, ambasador RP w Londynie, kierujący w latach 1941-1943 MSZ. (E. Raczyński "W sojusznicy Londynie")

Władysław Sikorski urodził się 20 maja 1881 r. w Tuszowie Narodowym koło Mielca w zaborze austriackim. Był uczniem Gimnazjum Klasycznego we Lwowie, w którym w 1902 r. uzyskał maturę. W latach 1902-1908 studiował na Wydziale Inżynierii Politechniki Lwowskiej, otrzymując dyplom inżyniera.

Należał do współzałożycieli powstałego w 1908 r. Związku Walki Czynnej, wchodząc w skład jego Rady Głównej. Był również jednym z głównych organizatorów Związku Strzeleckiego na terenie Galicji Wschodniej. W 1912 r. jako reprezentant Polskiego Stronnictwa Postępowego wszedł w skład Komisji Tymczasowej Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych, w której sprawował funkcję komisarza wydziału wojskowego.

Po wybuchu I wojny światowej, mianowany został przez Józefa Piłsudskiego komisarzem wojskowym na Galicję, reprezentującym nieistniejący w rzeczywistości Rząd Narodowy. Po powstaniu Naczelnego Komitetu Narodowego 17 sierpnia 1914 r. Sikorski objął w nim funkcję szefa Departamentu Wojskowego Sekcji Zachodniej.

W połowie 1915 r., po zajęciu Królestwa Polskiego przez wojska państw centralnych, zdecydowane stanowisko Sikorskiego w sprawie dalszej rozbudowy Legionów Polskich, stało się jedną z przyczyn jego konfliktu z Piłsudskim, który uważał, że powiększanie Legionów powinno być uzależnione od jasnego stanowiska Niemiec i Austrii w sprawie polskiej.

Po ogłoszeniu Aktu 5 listopada 1916 r. Sikorski uczestniczył w pertraktacjach austriacko-niemieckich w sprawie utworzenia Polskiej Siły Zbrojnej. 15 marca 1917 r. mianowany został przez gen.-gub. Hansa von Beselera szefem Krajowego Inspektoratu Zaciągu. Po tzw. kryzysie przysięgowym w lipcu 1917 r. kierował Ośrodkiem Uzupełnień Polskiego Korpusu Posiłkowego w Bolechowie.

W lutym 1918 r. został internowany przez władze austriackie w obozie jenieckim w Dulfalvie na Węgrzech. Powodem internowania Sikorskiego było wydanie przez niego rozkazu aprobującego bunt II Brygady, która wobec niekorzystnych dla Polski postanowień traktatu brzeskiego, podpisanego przez państwa centralne z Ukraińską Republiką Ludową, w lutym 1918 r. pod dowództwem płk Józefa Hallera przeszła na stronę rosyjską pod Rarańczą.

W kwietniu 1918 r. Sikorski został zwolniony z internowania i wyjechał do Lwowa, gdzie od października z upoważnienia Rady Regencyjnej organizował w Małopolsce jednostki Wojska Polskiego.

30 października 1918 r. Rada Regencyjna mianowała go szefem sztabu WP Galicji i Śląska. Po dotarciu do Przemyśla Sikorski zaskoczony został wybuchem zbrojnego konfliktu polsko-ukraińskiego. Unikając niewoli, objął dowództwo nad obroną zachodniej części miasta, a następnie udał się do Krakowa w celu zorganizowania pomocy dla Lwowa i Przemyśla.

Od stycznia 1919 r. dowodził samodzielną grupą operacyjną w walkach z Ukraińcami na terenie Małopolski Wschodniej. W sierpniu 1919 r. został dowódcą 9 Dywizji Piechoty oraz Grupy Poleskiej. 26 lutego 1920 r. objął dowództwo operacji pomocniczej wobec przygotowywanej przez Piłsudskiego ofensywy na Ukrainie i doprowadził do zajęcia 5 marca Mozyrza i Kalenkowicz, ważnych węzłów komunikacyjnych.

W trakcie sowieckiej ofensywy rozpoczętej w lipcu 1920 r. toczył walki o utrzymanie Brześcia.

11 sierpnia 1920 r. został dowódcą 5. Armii. Stojąc na jej czele przeprowadził kontruderzenie w kierunku Nasielska i Ciechanowa, wiążąc skutecznie od 15 sierpnia siły 15. i 3. Armii Czerwonej. Jego działania w istotny sposób przyczyniły się do zwycięstwa, które przyniosło polskie uderzenie znad Wieprza.

27 sierpnia 1920 r. objął dowództwo nad 3 Armią, z którą z powodzeniem walczył na Wołyniu i Polesiu, zajmując m.in. Pińsk. Brał udział również w ostatnim etapie walk na froncie białorusko-litewskim.

16 grudnia 1922 r., po zabójstwie prezydenta Gabriela Narutowicza, objął funkcje premiera i ministra spraw wewnętrznych, które pełnił do 26 maja 1923 r. Marszałek Józef Piłsudski w opinii wystawionej na temat gen. Sikorskiego w grudniu 1922 r. charakteryzował go następująco: "Inteligentny, żywy umysł, lekki charakter obok wielkiej ambicji. Nadzwyczajnie łatwy w obcowaniu z ludźmi, których umiejętnie i celowo zużytkowuje. Bardzo dobry organizator, umiejący szybko podzielić pracę, łatwo oceniając zdolności ludzi, o ile nie przysłoni mu wzroku taka czy inna prywata, do czego jest bardzo i bardzo skłonny. Umie i lubi rozkazywać i przy swojej obrotności daje sobie łatwo radę prawie w każdej sytuacji. (...) Brak mu większego wykształcenia wojskowego, gdyż pod tym względem zadowala się małymi, powierzchownymi ujęciami sprawy. Ma jednak dobre oko operacyjne i przy zdolności do ryzyka jest zdatny do wyższego dowodzenia. (...) Dowodzić armią będzie łatwo. Jako człowiek znający dobrze stosunki i siły państwowe, nadaje się także jako szef sztabu przy Naczelnym Wodzu, biorącym na siebie całkowite operacje, a także na ministra spraw wojskowych w czasie wojny".

Od listopada 1923 r. do lutego 1924 r. Sikorski był Generalnym Inspektorem Piechoty, a następnie do listopada 1924 r. ministrem spraw wojskowych w rządzie Władysława Grabskiego.

Wobec zamachu majowego w 1926 r. Sikorski zachował neutralność.

Zwolniony ze stanowiska 19 marca 1928 r., przeniesiony został do dyspozycji ministra spraw wojskowych. Do września 1939 r. pozostawał bez przydziału służbowego.

W okresie 1928-1932 przebywał za granicą, głównie we Francji i Szwajcarii. Angażując się w działalność opozycyjną wobec rządów piłsudczyków był w 1936 r. jednym z inicjatorów utworzenia "Frontu Morges".

W kampanii polskiej w 1939 r., pomimo starań, nie uzyskał przydziału bojowego.

18 września przekroczył granicę polsko-rumuńską, a 24 września przybył do Paryża. 28 września został wyznaczony dowódcą polskich sił zbrojnych mających powstać we Francji.

Dwa dni później prezydent Władysław Raczkiewicz mianował go prezesem Rady Ministrów i ministrem spraw wojskowych.

7 listopada 1939 r. dekretem prezydenckim gen. Władysław Sikorski powołany został na stanowisko Naczelnego Wodza Polskich Sił Zbrojnych.

Po klęsce Francji w czerwcu 1940 r. ewakuował się wraz z prezydentem i rządem do Wielkiej Brytanii, gdzie ponownie przystąpił do organizacji Wojska Polskiego. 24 grudnia 1940 r. uzyskał stopień generała broni.

W lipcu 1941 r., po wybuchu wojny niemiecko-sowieckiej, podpisał układ o współpracy wojskowej ze Związkiem Sowieckim, umożliwiający na jego obszarze organizację polskiej armii. Układ ten wywołał poważny kryzys wewnątrz rządu polskiego, którego główną przyczyną było niesprecyzowanie w nim kształtu polskiej granicy wschodniej. 26 września 1942 r. zrezygnował z funkcji ministra spraw wojskowych.

Gen. Sikorski zginął 4 lipca 1943 r. w katastrofie lotniczej koło Gibraltaru, której okoliczności do dziś nie zostały w pełni wyjaśnione. Po uroczystym pogrzebie w Londynie, pochowany został na cmentarzu polskich lotników w Newark koło Nottingham.

17 września 1993 r. jego prochy spoczęły w krypcie św. Leonarda w podziemiach katedry na Wawelu.

Władysław Sikorski odznaczony był m.in.: orderem Virtuti Militari kl. II i V, Polonia Restituta kl. I i III, Krzyżem Niepodległości, czterokrotnie Krzyżem Walecznych oraz pośmiertnie Orderem Orła Białego.

WYKORZYSTANO: RZECZPOSPOLITA